

Адыгэ Республикаем и Правительствэ иғъэзет

ПэшПорыгъэшь ушэтынхэр рагъэжъагъэх

Тыгъусэ Урысыем пэшПорыгъэшь зыкI къэралыгъо ушэтынхэр щаублагъэх. Гъэтхапэм и 20-м къыщегъэжъагъеу мэлъльфэгъум и 19-м нэс ахэр клощтых.

анахыбэм урысыбзэмкэ атынэу агъенафе, профильнэ хысалымкэ нэбгыре мини 5,8-мэ, обществознаниемкэ мини 5,5-мэ заушетыщт. Базово хысалыр нэбгыре 800-мэ атыщт, нэмыкI предметхэр нах маклэу къыхахыгъэх. Зэкэмки ушэтынхэр пункт 307-мэ ашыклощтых.

Адыгэир штэмэ, къэралыгъо атестационнэ къулыкъум къызэрещтыгальгъэмкэ, республикэмкэ, пэшПорыгъэшь ушэтынхэр нэбгыре 14-мэ атыщтых, аш щыщэу 12-р блэкъыгъэ ильэхэм къэзыухыгъэх. Зы нэбгырэм мы ильесым къеухы, аш Іәкъыбым еджэнным щыпидээн мурад ил, зы нэбгырэм гурит сэ-нэххат зэригъэгъотыгъэу ашьэрэ еджаплэм чэхъажыу шлоигъу.

Республикэмкэ апэрэ ушэтыныр гъэтхапэм и 23-м аублэшт, аш нэбгыри

4 къеклолэнэу агъенафа. Предмет заулэкэ зызыуштыщхэри мыхэм ахэтых. Зэкэмки мэфитфым къыклоц ушэтынхэр клощтых. Ахэр гурит еджаплэм N 11-м щызэхашщтых. Еджаплэр зэрифшьуша-шэу агъехъазырыгъ, джащ фэдэу АР-м хэгъэгу клоц Iоффхэмкэ и Министерствэ, АР-м псаунигъэр къэхъумэгъэнмкэ и Министерствэ зээзгыныгъе адашыгъэу ялъыклохэр ушэтынхэм ашыэштых, щынэгъончъеним, кэлэеджаклохэм япсаунигъэ альыпльэштых.

Мыгъэ ушэтын тыгъо шъхъаихэр жъонигъуакэм и 26-м къыщегъэжъагъеу мэкъугогъум и 20-м нэс клощтых. Аш нэмыкI ушэтынхэр етлани мэкъугогъум и 20-м къыщегъэжъагъеу бэдзэогогъум и 1-м нэс атынхэ альэкьышт.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Адыгэ ильэсыкIэм икъихъагъу хэдгъэунэфыкIыщт

Гъэтхапэм и 21-р, гъэмрэ кыимрэ зыщы-зэхэкъихэрэ мафэр, лэшIэгъухэм къахэ-къыгъэ хабзэу лъэпкъ мэфэкъым ишапхъэ-хэмкэ непэ хэдгъеу-нэфыкыщт.

Лъэлкъ культурэм и Гупчэ ихъарзынэш.

Мафэр оялэу ё ос къесэу зыхъурэм, огыу хъун ылъэкъыщтэу агъенафэштыгъ. Сыдэу хъугъэми, ИльэсыкIэм имэфэкI щынэгъэр икIэрыкIеу къызечжэжъыре уахтэу алъытэштыгъ. Щэджа-гъом нэс ошу хъумэ, ильэсыр гъебэжъущтэу алъытэштыгъ.

Мыгъэ ИльэсыкIэм ихъарзынэш.

Мафэр оялэу ё ос къесэу зыхъурэм, огыу хъун ылъэкъыщтэу агъенафэштыгъ. Сыдэу хъугъэми, ИльэсыкIэм имэфэкI щынэгъэр икIэрыкIеу къызечжэжъыре уахтэу алъытэштыгъ. Щэджа-гъом нэс ошу хъумэ, ильэсыр гъебэжъущтэу алъытэштыгъ.

Мафэр оялэу ё ос къесэу зыхъурэм, огыу хъун ылъэкъыщтэу агъенафэштыгъ. Сыдэу хъугъэми, ИльэсыкIэм имэфэкI щынэгъэр икIэрыкIеу къызечжэжъыре уахтэу алъытэштыгъ. Щэджа-гъом нэс ошу хъумэ, ильэсыр гъебэжъущтэу алъытэштыгъ.

Мафэр оялэу ё ос къесэу зыхъурэм, огыу хъун ылъэкъыщтэу агъенафэштыгъ. Сыдэу хъугъэми, ИльэсыкIэм имэфэкI щынэгъэр икIэрыкIеу къызечжэжъыре уахтэу алъытэштыгъ. Щэджа-гъом нэс ошу хъумэ, ильэсыр гъебэжъущтэу алъытэштыгъ.

им щыпсэурэ цыиф лъэпкъхэм яобщественнэ организациехэм ялъыклохэр мэфэкI Iофтхъабзэхэм ахэлэжъэштых. КIэхүхэм адигэ джэгү зэхашщт, адигэ къашхохэмкэ эзэнжъокъущтых. Мэфэкъым къеклолэрэ хъакIэхэм адигэ шхынхэр апагъохыщтых. Iофтхъабзэр пчыхъэм сыхъатыр 6-м аублэшт.

АР-м культурэмкэ и Министерствэрэ лъэпкъ культурэм и Гупчэрэ адигэ ильэсыкIэм имэфэкI икIэшаклох.

МэдэкI шыкIэм тетэү хагъэунэфыкIыгъ

Кырым Урысыем кызылхэхъажыгъэр ильэси 9 зэрэхъурэм фэгъэхыгъэ мэфэкл
Юфтхъабзэхэр зэрэхэгъэгүй щыкыагъэх.

Адыгейими цыифхэр жъуғъеу зыщыхэлжъэгъэхэ ӏофтхьабзэхэр ашт епхыгъеу ўзызехаша-щаях. Нахыбэр зыщыкгуагъэр къалэм игупчэу Ленинным ыцӏе зыхырэр ары. Хабзэм илофышэхэр къызэгущы! эхэ нэужым мэфэк! концерт ўзы-
жат

Республикэм щыпсэухэрэм къафэгушонхэу къэкIуагъэх Адыгейм и Лышьхэу Къумпыл Мурат, Адыгэ Республиком и Къералыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, федеральнэ ыкIи шъольыр къулыкъухэм яIешъхэтетхэр, чыпIэ зыгъэорышIажыным икъулыкъухэм, ныжкылэ объединенихэм, общественнэ организациехэм ялъыклохар.

Адыгейим и Лышъхъэ кызыз-рэхигъэштыгъэмкіэ, Урысыем шыпсэухэрэм мэхъанашхо зиэл юфтьхабз хагъеунэфыкырыэр. Аш куеушыхъаты ильэси 9-кіэ узекіеләбәжымэ тихэгъэгу тарихъ мэхъан зиэл хъугъэ-шлагъа кызызрихъухъагъар.

«Кырым щылсэухэрэм тихэгъэгушхо кыхэхханхэмкэ фитыныгъэ зэрялэр нахьыбэмэ амакъэ зэрэфатыгъэм кыльэшьлыкъэжыгъ. Янеущырэ мафэ зыфдэштыр кызыэрэхахыгъэм джыри эз кыргъельэгъуял Урысыем щылсэурэ цыиф льэпкъхэм ятарихъ гъогу фэдэежхэми кызыэракүгъэр, а чыгыгүхэр ижыкъэл кыншгэжэжыгъа эз Урысые кэралгыом иехэу зараштыгъахар къагъаштшын

къэжбыгъ», — къыыуагъ Къум-
пъл Мурат.

Республикам и Пышхъе-
джащ фэдэу къыхигъэшгъэ
Урысыем илэпынэгъу хэлъеу
Кырым щыпсэухэрэм Украи-
нэм инеонацистхэм апкъ кын-
кыгъэ уштэйхэр зэрэшгъэ-
зиягъэхэм имызакью, зэхъо-
кыныгъэ инхэр зерашгъэхэр.
Ильесэу блэкыгъэхэм Кырым
льэмыйджыр агъэпсыгъ, инфра-
структурэм ипсөолти 10 пчагъэ
зэтырагъэпсыхьагъ үкли ашыгъ,
еджаплэхэр, кілэццыкly ыгын-
плэхэр, сымэджещхэр, джырэ
уахътэм диштэрэ аэропорт
агъэпсыгъэх, социальнэ мэхъа-
нэ зилэ проект зэфэшхъяфхэр
рахъухагъах.

«Къырым иғъатханя» 9-па

ильэс хэдгүээнэфык Ызээ, ти-
зэдэгтэштэнэгъэрэ тизэкьотны-
гъэрэ тызэрарыгшхорэ джыри
зэ кытхэцгыг. Урысыем зыкы-
ныгъэ ильяу тапэкли щылэкэшүү
зэрэцгагэлсытгим икъеклаплэу
ахэр ренэу щытыгльэх ыкли къэ-
нэжых. 2014-рэ ильясым Къы-
рым Урысыем къызэрэххэд-
жыгъэм Донбасс щылсэухэрэм
гугьялэ къаритыгь тарихъ зэ-
фагъэр зыпкь зэриуцожоштгим
къэ, янеущырэ мафэ нахышу
зэрэхууцт юфтхабзэхэми аш-
нахъ афильтээфыгъэх», — Къы-
Іягъ Къумпыл Мурат.

Конституцием пешүе клоэрэ
юлыгыуоу Киев шызэрхъягъэ-
хэм къатагуышылээ республикам
и Лышхъэ къызэрэхигъяшы-
гъямка тұнамыкъалғұаба ахам.

АР-М и Лышъхъэ

Иларес-күулыкы

Шыихафхэр рагъэжъагъэх

*Хабзэ зэрэхүүгээ, гэхтээ
пэ мэфэк! ошүхэм яльэхъан
псэуплэхэр агъэкъабзэхэу,
шылхъафхэр зэхашэхэу аублэ.*

БлэкІыгъэ тхъаумэф магэхэм Адыгэими шыыхъафхэр щырагъэжъағъэх. Адыгэ Республикам и Лышъхъэ ахэм ахэлэжъағъэхэм «тхъашуугъэпсэү» ариуагь, къэбзэныгъэм ренэү лъялпъэнхэ зэрэфаер къынхигъашын.

— Шылхъафхэм язэхээн зээдтийоф. Республиком илсэү-плэхэм ятеплээ зыфэдэштүм ыгьеумэкьирэ цыфыбэ зэрэ-щыэм, ахэр чанэу шылхъафхэм зэрахэлжэхэштхэм. Адыгейим илсэуплэхэм язэтгэхээпсыхан-рэ яукъэбзынрэ ялах зэра-хашылхъащтын сицыхэ тель. Тшаагьэм тыкъэгушуным ыкыл талэкли тыкъэзыуцуухъэрэ дуна-им тыфесакынним иамал аш къытышт, — **кыыуагъ Къум-пыл Мурат.**

Адыгэ Республикаем и Лысьхъэ муниципалитетхэм япащэхэм зэлуклэгьоу адьрилагьэм пшъэрыйт щафишыагь псэүплеммуналнэ хьызметым и предпринятиехэм ягусэхэу шыхъафхэм язэхэцэнкіэ ишыклэгьэм амалхэр зэрахъанхэу, тофуягъэцкіэштхэр организациехэм афагъэнэфенэу, пшъэдэкыльжэу ыхырэмкіэ гүнэпкъэгъэнэфагъэ зиэ обществэу «Экоцентрэм» игусэхэу хэклхэр аугъоинэу ыкли яущынэу.

Іашэхэр зытыхэрэм ахьшэ къаратышт

*Росгвардием и Гъэйорыша-
плэу Адыгэ Республикэм ѿ-
Іэм къызэртыгъэмкэ, 2023-
рэ ильэсым гъэтхапэм и 7-м
Адыгэ Республикэм иминист-
рэхэм я Кабинет N 44-р зытет
унашьо ыштагь — «Хабзэу-
щыІэм диштэу регистраціе
ашыгъэ юаш зилхэм ежхэм
яшюонгъоныгъэкэ ар зэрти-
рэм пае ахъщэ къэгъэгушунэу-
къаратыщтым фэгъэхыгъ»
зыфиорэр. Ахъщэу къараты-
щтыр зыфэдизыр а унашьом-
кэ аухасигъ*

Гъэлорышлаплэм илофышлэхэм
республикэм щыпсэурэ пстэуми

- закъыфагъазэ бзэджэшлагъэ,
- хабзэм пэшүеклорэ мыхъо-
- мышлагъэхэр зэрамыхъанхэм
- 1 пае лашэ зиlэхэм ежхэм яшло-
- игъонигъэклэ ар тыгъэным
- т фытельгэпсихъэгэ программэм

Хабзэу щылэм тетэү регистрацие ашыгъяашэр атынным пае Росгвардием и Гъэлорышла-
пилэу Адыгэ Республикаэм щылэм лицензиехэм ыкыл Изынным япхыгъяашэр гъэцкэлэ-
гъэннымкээ иподразделениехэм яофисхэм зафагъэзэн алъэ-
кыщт. Республикаэм ирайон пстэуми аш фэдэ описхэр артых.

ג' אדר ב' תשע"ה

Мы ильясым гъэтхапэм и 18-м тигъээст къихъэгъэ статьяу «Игъэшлэ гъогу дахэ» зыфиорэм къэтхэжыгъэ лъэкъуацлэу Цурмытыр тхыгъэн зэрэфэягъэр Клэрмыт.

ЕгъэджэкЮ-гъэсакЮм и Ильэс

ІофшІэнүүм фэІэпэІасэм «Сыищысыгъот» ыІорэп

КІэсәбәжъ Нәфсәт непә дахәкі зигугүу къесшымә сшоиғзор. Исаңәхъаткі кіләеғъадж, педагогикә шіненгъәхәмкі канидат.

Нэфсэт гъэтхапэм и 20-м
1953-рэ ильэсэм Тэхъутэмы—
къе районим ит къуаджэу
Щынджые къышыхъуль, щапугъ,
щеджагъ. 1976-рэ ильэсэм
Адыгэ къэралыгъо кіэлэегъеджэ
институтым филологиемкіэ ifa-
культет иадыгэ отделение
къуу— хыгъ. А лъэхъаным
Мыекъуапэ ащ исэнэхъаткіэ Ioф
зыщи— шлэнэу щылагъэр мэ-
клагъе —ублепіэ еджапіэу N
4-мрэ хэку интернатымрэ ады-
габзэм зыщирагъаджэштыгъ-
эхэр. Ащ къыхэкіэу Ioвшлепіэ
зэфшэхъяфхэм — типографи-
ем, кіэлэцыкly ыыгыпіэм, нэ-
мыкly Ioвшланлехэми Ioф ашишla-
Гь.

Кіеләцұғықу Ығызыпіеу N 26-м
1984-рә ильесым кызыгъезжак-
ғызъеу 1988-рә ильесым нәс
Нәфсәт шылажыға. Мыекөпә
гурыт еджалпіеу N 9-м адыга—
бзэмкіә щыригъеджагъе. А
уахтәм лъәхъанықәм кызыди—
хығызъе зәхъокыныгъехәм апкъ
кынкылқиә Мыекүапә дәт гурыт
еджепі заул ныләп адыгабзэр
зыщызәргағашәштүгъер: N 2-р,
N 5-р, N 7-р, N 19-р, N 22-р,

Н 5-р, Н 7-р, Н 19-р, Н 22-р.
Нэфсэт зыфэгъэзагъэм хэшьык дэгъу фырилэу, чанэу, ыгу етыгъэу илофшэн ыгъэцаклэш—
тыгъ: семинархэм, курсхэм,
научнэ-практическэ конферен-
циехэм чанэу ахэлажьэштэйгъ.

1991-рэ ильэсүм Мыекъопэ

администрацием гъэсэнгъэмкээ и Гъэйорышланпэ зэхищэгъэгээ клэлэегъэджэ сыхыатхэм Нэфсэт илофшэн щигъэфедэрэ амалхэм ийэкотьыгъэу къащытегущылагъ. Апэрэ программэ лэпэрыйтхэу “Адыгабз” зыфиоу а 1 – 4-рэ классхэм апае зэхигъяуца—гъэмкэ клэлэеджаклохэр зэрэрагъяджэхэрэр къышиготагъ, адыгэбзэ урокхэр зэрээхажэхэрэм уигъэрэзэнэу зэрэшы—мытым къытегущылагъ. Адыгаб—зэм иегъэджэнкээ, юфыр нахь дэгъоу зэхэпшэн зэрэппльекыщ шыккээ-амалэу Ѣылхэм ягугъу шъхъэихыгъэу къышыагъ.

Илофшіэн чанеу зәригъездакіларем, аш хәшілкі дәгүз зәрэфырыләм къахәкіеу 1991-рәйильдесым кіләләегъаджәхәм яшіненәнгъәхәм зыщыхагъаҳорә институтының іоғ щишиләненеу радиогъәблагъе. Адыгабзәмре литератураемрәкіе ықи адыгә шән-хәбзә зәхәткіләхәмкіе кабинетым пащә фашылыгь. 1994-рәйильдесым «Адыгэ Республикаем шыпсәурә лъәпкъхәм абзәхәм яхылылагь» зыфилорә унашьор заштәм, адыгабзәм иегъеджәнекіләкіе шъхъафхәр иә хъутъя. Еджапіләхәм ямызакъоу, кіләләцілкі ығыпіләхәми адыгабзәр ащызәрагъашыу аублагъ, аш къыхәкіеу адыгабзәр язын гъехъырае кіләләпүхәм апае.

семинархэр, курсхэр зэхэштэй гээнхэ фэягъэ (а льэхьанымыадыгэ күллэджаклохэм адьгабзэр зэрябгъэштэшт амалхэр щыгагъэхэп). Ашт къыхэкіеу Адыгэ Республикаем гъесэнти— гъэмрэ шлэнгъэмркіе и Министерстве ыклы къэлэ администрацием гъесэнгъэмкіе и Гъэлорышаплэ яунашъоклэгъе— джэн-методическэ тоофшэнным ипрограммэ Нэфсэт зэхигъеуци, зэпымыоу тоофышлэрэ семинархэр зэхицагьжэх. Ахэм Нэфсэт пэцнэнгъэадызэри— хъагь. Күллэгъаджэхэу ублеплэ классхэм ашезыгъаджэхэрэмрэ күллэцынкүлэгъынлэхэм тооф ашыгышлэрэмрэ чэзыу-чэзыоумазэм тоо семинархэр афызэхашштыхгъэх.

Нэфсэт күлэгэйаджэхэм яшлэнгүй эхэм зынхаагааджэхэрээ институтын 1991 — 2001-рээ ильзсхэм Йоф ашишлагт. А ильзээс зэкіэлльяклохэм ыпшъэлкээ зигугуу къэтшыгъэ семинархэм, курсхэм ямызакьюу, адыгабзэм, литературэм, адыгэ шэн-хаб-зэхэм (эттикетым) язэггэшлэн нахь зыкъягъэлтэтигъэним паэзашуахыгъэ Йофыгъор Къ-эпчыы — гъуай...

Адыгэ Республикаем ит еджаплэхэм ямызакъо, хы Шуцэлушъом адыгабзэкэ щезыгъэ—джэрэ кэлэеъгаджэхэм апаесеминархэр, курсхэр зэхащэ—щтыгъэх, ахэр зэрдэжэштхэтихъльхэри афащэштыгъэх. Тильэпкъэгъухэу Косово къи—кыжыгъэхэм якілэццыкъухэр ильэс еджэгъум фэгъэхъазыры—гъэнхэм пae мэзиту хүурэй курсхэр Адыгэ Республикаем пъесэнгъэмрэ шэнэгъэмрэкіе и Министерствэ иунашъокіе зэхищэягъэх. А курсхэм апае Нэфсэт программэ зэфшэхъафхэр зэхигъэуцогъягь: кіэлэеджаклохэу а 1 – 11-рэ классхэм ащеджэхэрэмрэ еджа— піэм чіэмыхъэгъэ кіэлэццыкъу— хэмрэ программэ гъэнэфагъэ— хэр япчьягъэкэ плы хуухэу афызэхигъэуци, ашкіе ригъэ— джагъэх.

Нэфсэт мышьыжэй юффышиштыгъ. Джыри Мыекъопэ гурьт еджаплэу N 9-м кэлээгъаджэу лутызэ, Адыгэ Республикаем гъесэнгъэмрэ шлэнгъэмрэ и Министерствэ щизэхэцгъэгъэ егъэджэн-методическэ Советым (УМС) тхыльт кыдэгъэкынымкэ икомиссие (1988 – 2004-рэ иль.) хэтэу юффышишагъ. Адыгэ Республикаем гъесэнгъэмрэ шлэнгъэмрэ и Министерствэ апшьэрэ квалификации кэлээгъаджэхэм ятыгъэнным фэгъэзэгъэ икомиссие (2002 – 2012-рэ иль.) юффышишагъ.

Нэфсэт гъусэхэр илэхэуи,
изакьоуи тхылъэу ытхыгъэр

ипчъагъэкіе 140-м ехъу, ахэм ашыцхэу егъеджэн тхыльхэу программэхэу, гүщыг алъехэу 50-м ехъу: алэрэ программэ-лэ-пэрытхэу «Адыгабзэ», а 1 — 4-рэ классхэм апае (1986-рэ иль.), программэ лэпынэгъоу “Адыгабзэ”, а 1 — 4-рэ клас-схэм ашеджэрэ тимыльэпкъягъу кіэлэджаклохэм апае (1994-рэ иль.), методикэ лэпынэгъоу “Нартхэм ямашю орэмыкуюас!” (1998-рэ иль.), Адыгэ-урсыс ыкчи урсыс — адигэ гүщыгаль, а 1 — 4-рэ кл. (2000-рэ иль.).

Адыгэ къэралыгъо университеттэм бзитшынъыгъэмкэ и Гупчэ 2001 – 2015-рэ ильсымлоф щиша гъа. А уахътэм къынкоцл юфэу ыгъезцаклэрэм дыкыгъою юфшыгъабэ къыдэкыгъ, ахэм ашыщых “Адыгабзэмрэ адыгэ литературамэрэ япраграмм”, я 5 – 11-рэ классхэр (2002-рэ иль.), программэу “Адыгабзэ”, колледжхэм апае (2002-рэ иль.), къэлэгъяджэхэу зишынъыгъехэм ахэзигъахьорэмэ апае программэу “Адыгабзэмрэ адыгэ литературамэрэ ятеориерэ яметодикэрэ афэгъэ – хыыгъэ юфыгъо шъхъалэхэр” (2000-рэ иль.), “Адыгабзэмкэ шиенъыгъэу, амалэу къулайныгъэу къэлэеджаклохэм ялэхэм уасэ зэрафэшшыщешапхъэхэр” (2003-рэ иль.), Адыгэ Республикаликем гъэсэнъыгъэмрэ шиены – гъэмрекэ и Министерствэ иунашьоклэ тхъильхэу “Адыгэ литератур” (урсынбзэклэ), я 5 – 6-рэ классхэр (2003-рэ иль.), “Адыгэ литератур”, я 7 – 9-рэ классхэр (2005-рэ иль.), “Адыгэ литератур”, я 10 – 11-рэ клас – схэр (2005-рэ иль.), нэмэгдэлбэхэрийн

Бзитшылэнгъэмкээ Гупчэм щизэхажэрэ урьжээгүйн-ушэтэн зэфэшьхяафхэу Адыгэ Республикеэ ирайонхэм ашырагъээ клоныштыгъэхэм афэгъэхыгъээ семинар-зэхэсэыгью ашыщтыгъэхэм апае тхыль хэушхьафыкыгъээ 13 къыдагъэкыгъ.

2015 – 2018-рэ ильэсхэм АР-м гуманитар уштэйнхэмкээ институтуутэй Кіэрэшэ Темботыцэ зыхырэм юф щишэ зэхъум, мыш фэдэ тхыльхэр кыы— дижъэктыгъэх: электронн шьа— шэхэр зыголь тхыльхэу тимы— лъэпкъэгъухэм апаеятлонэрэ тедзэгъухэу “Адыгабзэ”, апэрэ класс (2016-рэ иль.), “Адыгабзэ”, ящэнэрэ класс (2016-рэ иль.). Лъэпкъ еджаплэхэм апээ тхыльхэу “Адыгабзэ”, ящэнэрэ класс (2016-рэ иль.). Федеральнэ къэралыгъо шапхъэхэм адиштэрэ апэрэ уштэйн тхыльхэу “Адыгабзэ”, я 10 — 11 классхэр (2017-рэ иль.), методикэ іэпыгэгъоу “Адыгабзэ”, я 10 — 11 классхэр (2017-рэ иль.).

2018-рэ иль эсийн яшишэ

жыагъэу шлэнгъэхэм ахэгъэхьо— гъэнымкэ институтын иредакционнэ-тхыльтедзэп!э отдел инаучнэ Ioфыш!. 2019-рэ ильэсцым къыклоц! күэлэеджаклохэм къаффедэцт тхыль-ипл! джыри къыдэгъэкыгъэу хъугъэ. Джащ фэдэу a Ioфшэ-ныр ильэс зээклэ— лъыклохэм лъигъэкlotагь.

Мыгъэ къыдагъякыгъэхэр: егъэджэн предметхэу «Адыгабзэ» ыкы «Адыгэ литератур» зыфиохэрэм язгъяшэн къытыгъэ шуугъэм уасэ фээзышырэ шапхъэхэр, а 1 — 4-рэ классхэр, егъэджэн предметэу «Адыгабзэ», я 5 — 9-рэ классхэр. Я 10 — 11-рэ классхэр.

Анахь мэхъянэшхо зиlэү лъэп— къым къыдэхъугъэмэ ащищэу Нэфсэт ылъытэрэр федеральнэ шъуашэ зиlэшт программаkIэхэр тиlэхэ зэрэх-уутыр ары. “Прог— раммэхэм экспертизэхэр akly— хэу за-штэхэкэ, ахэм адыригъаш— тэу тхылтыкIэхэмий Ioф адэшlэ— жыгъэн фаеу хъущт. А тхылты— kIэхэр еджапlэхэм къялекIэхъянхэм пае джыри уахътэ ишы— kлагь, ау ашкIэ анахь Ioфыгъю иныр зэшохыгъэ хъугъэу плъы— тэ хъущт”, — elo аш.

Джащ фэдэу КIэсэбэжь Нэф— сэт тимыльэпкъэгүү кIэлэджка— клохэми, лъэпкъ еджапIэм икIе— лээджаклохэми апае програм— мнэ-методическэ тхылхэр, IэпIыгүүхэр тхыгээнхэмкIе йофышо зэшлозыхыре шаныгъя— пэжь

Зыхырэ шэнгэйгээ лэжь.
Нэфсэт имэфэкликэ институтын
тэм илашцу Тхьягью Фатимэ
ыкын илошгэлгүхэм ацлэкээ тигу
кындеэу тыфэгушло! Кэлээд-
жа— клохэм ягъэджэн-пүнүгьэ
иа— хышлоу хишгэхэрэм
кынчмычэу, псаунгыгээ пытэ
иэу, ильфыгъэхэм яхъяр ыль-
гъоу, шүү дэдэ ыльгэгүүре ины-
дэ— льфыбзэ — адыгабзэм
джыри тапэкээ бэрэ дэлжэхэн
амал иэнэу тыфэлъяло!

ШОРЭ ЖАНН, ШЭНЬГҮХЭМ
ахэгэхэльгээнэмкіэ АР-м
институт ишаць игуадз, фи-
лологие шэньгүхэмкіэ кан-
дидат.

ШІЭНЫГЪЭМРЭ ГҮЭСЭНЫГЪЭМ—
рекл АР-м и Министерствэрэ
сэнэхъатхэм зыщаагъэхъорэ
республикэ институтынрэ кэ-
щакло фэхъухи, Клэсэбэжь
Нэфсэт имэфэкл мафэ төфэу
шьольыр мэхъанэ зиэ шіэн-
гъэ-практическэ конференциеу
«Шіэнгъэлэжь — Клэлэгъадж
— Гээсакло» зыфиорэр зэхааць.
Москва, Щерджеэскъалэ, Нал-
щык, Владикавказ, Грознэм,
Магас, Ростов, Мыекуяапэ
яшіэнгъэлэжъхэр, якілэеъзэ—
джэ-гээсэкл пэрытхэр конфе-
ренцием хэлэжъаагъэх. Клэлэ-
гъаджэ шіэнгъэ зэгъэулыгъэм
уасэу илэм, ар нахьыбэмэ
а іэклэгъэхъэгъэним, непэрэ
гъэсэнгъээм зэпищечырэ кын-
гъохэр общественностьюм
льыгъэлэсыгъэнхэм, шьольыр
зэфэшьхъафхэм якілэеъга—
джэхэр зэдэгъэлэжъэгъэнхэм,
егъэджеэкл-гээсаклом илофшіэн
мэхъэнэ хэхыгъэ зэриэр зэхя—

Цыиф күаптэ

ХҮЖЬЫГЬЭ

Мы аужырэ ильэсхэм республикэм культурэм иунэхэр бэу щашыг, игъэкштыгэу агъэцэкшых. Кьюаджэхэм адэсхэм языгэпсэфыг ю уахьтэ гэшэгтэйнэу агъеклоным, кэлэццыкүхэм льэнэкьо зэфэшхьяфхэмкэ ясэнаущыгэ кызыгэуахынам ахэр фэлорышэх.

Шэуджэн районымкээ къуа—
джэу Пщыжхъабэлэ культурэм
и Унэу дэтым 2019-рэ ильзэсүм
федеральнаа программээ «Къуа—
джэмэрэ зеклонымрэ хэхьоныгье
ягъешшыгъенэр» зыфиорэм ыкли
льэпкъ проектэу «Культурэм»
яшуаагъэкээ игъэклэгтээ гъэ-
цэктэжжынхэр rashyl_liegtaagxa.
Аш къышгержжынхэр яловшлэн
льэшшу хагъеххуагъ, зэтегтээ—
псыххэгъэ учреждением къе—
klonlэрэ кілэлцыкыухэри нахьы-
бэ хъугъэ, щылажжэхэрэми
гухахъо хагъуатээ яловшлэн
агъянакэ.

Пышкыр Мурат ильес 13 хүн—
гээ күлтүрэм и Унэ ишацэү
лоф зишээрэй, а уахьтэм кыл-
клоц 1 элпэлсэнхыгээ илэх хуугье,
дэгүүкіе, дахэкіе къахээнхэм
ишынкъеу пыль. Лоффшэнэу
зэхашжэрэмкіе, гъэхъагъеу
ялехэмкэ бэмышлэу ар кындрэ-
гашал.

— Шылпкъэу плон хъумэ, игъэкіотыгъэ гъэцкіэжын юф— шленхэр зырашылгъэхэм кыы— щегъэжьагъэу тиучреждение цыиф klyaplэ хъужыгъэ, кіләләцىыкluхэр ягуапэу къекlyaplэх. Непэрэ мафэм ехуулэу кіләләцىыкluхэм кружок зэфешьхъафэу 8 афызэхэтшагъ, ащ нәмыкіеу лъэныкьо зэмыйлэужыгъохэмкіе купи 6 зэхэтшагъ. Орэд къялонымкіе, къяшьонымкіе, театр— ралынэ іепэлэсэнэнгъэмкіе сэнаушыгъэ ахэлтыным фэтешэх. Творческэ купхэм, кружок зэфешьхъафхэм къудажэм дэс кіләләцىыкluхэр гүшюхээз къякlyaplэх, — elo Мурат

Непэ псэуальэм итеплъэ дахэ, зыдэт щагур къабзэ, дахэ. Пэшэгъуныкъо хъугъяа ар

Республикәм и Лышъхъэу
Күм—пыл Мурат республикәм
икъо—джэ псөүпәхәм якуль-
турнә ўылакә сыйдигъоки ынала
зэрэтетыр, учреждениехәм
ягъе—кілжынын, ахәм ялофшән
зэрэлтүпльэрэр.

Культурэм и Унэ ипаще
кыы — зэриулагъэмкэ, федераль-
нэ, республикэ, район бюджет-
хэм къаҳэхыгъэу учреждением
изэтгэлэпсихъажын пэүхъяль-
эр сомэ миллионы 6,9-м ехъу.
Унашхъэр, шъхъаныгъупчээхэр,
пчээхэр ыккэ инженер комму-
никациехэр зэблахъугъэх. Гъэ-
стыныгхъэ шхъуантээр ыккэ
псыр ращэлгайзьэх. Унэм итепльэ
ыккэ ыклоц зэтырагъэпсихъагъ,
джэхашьор зэблахъугъ. Сценэр
нахь ин ашыгъ, щагури умы—
шэжкынэу агъэпсигъ. Хэгъэгу
ззошхом Ѣифхэгъигъ дзэкюлхэм
ясаугъэти агъэккэжкыгъ.

— Чылын щың кіләхәмі лъэшәу яшүағъе кытагъækы, — elo тигүшүіләгъу. — Шыхъадж иамал ельтытыгъе ахъщә къыхъальхъә, залым чіетышт пхъэн—тікілүхәр, аужыре шапхъәхәм адиштәре техникәр къэттәфы-гъәх, джащ фәдәу кіләлცықу—хәм апае шьоше зәфешхъафхәр зәдгъельбәттәгъәх. Тызеращымы-гъупшәрәмкі лъэшәу тафәраз. Мары Байбекә Заур ишүағъækі Ильесыкілем фәгъэхъыгъе Іоф-тхъебзә гъешшәгъон къоджәдес—хәм афызыжәттәгъағ. Кіләл-цыкілүхәм ашхыщт пхъэш-хъэ-мышхъәхәр, іашшүхәр къа-фищағъәх, пшысө зәфеш-хъафхәм къахәхыгъе персо-наххәмкі фәпагъәхәу анима-торхәр къыгъækіогъағъәх.

A black and white photograph of a group of nine individuals, likely a dance troupe, dressed in traditional Armenian folk costumes. The group consists of four women and five men. The women are wearing long, dark, floor-length dresses with intricate embroidery on the bodices and sleeves. The men are wearing dark tunics over white shirts, paired with dark trousers and patterned kilims (skirt-like wraps). They are all standing in a straight line against a backdrop of vertical-striped curtains.

Тикэ—лэцүүкүхэм ар ашыгы эшлэгьон дэдагь, ахэр агъэджэ-гүгъэх, зэрагчэнэкъокуугүгъэх. Джаш фэдэу орэдэйлo купзэу ягъуса— гээм ыгъэчэфыгүгъэх, кыгыгэе— шууагъэх. Тикэлэцүүкүхэм мэ-фэкым бэрэ игүгүү ашыжныг.

Культурэм и Үнэ щылажьэ—
хэрэм пшъэрыль шъхьа!эу ялэр
ныбжык!эхэм яухьтэ шуагъэ
къытэу агъэклоныр ары.

Зы мэфэкі бламыгъэкіеү күлтүрэм и Унэ тофтхабзэхэр щызэхашэх, куаджэм дэсхэр ахэм къарағъяблагъяэх. Сэкъат-ныгъе зиһэхэр къеклонгэнхэ альэкійн монгол культурам и Унэ фытырагъялсыхыагь, пандусхэр фашнгыгъа.

фашығыз.

Волонтер отряду «Вместе мы сила» зыфиорэм чанэу Йоғашшэ. Зыныбжы хәкітога тәрхем ветеранхәм іспыләгү афәхүх. Джаш фәдэу заом хәләжыага—хәм афәгъәхыбыгъе къэбархәр.

ныбжык I эхэм къауѓьоих.
Пыщижь— хъаблэ щыщэу Налышкы
щыкIогъэ зэпэуцужым хэкIодэ-
гъэ Чэр— кэе Юрэ ишIэжь
агъэльапIэ, материалхэр аугъ-
оих.

Икыгъэ ильэсүм изэфхыхы-
сыжхэмкээ, зэрифшүүшэу ар
агьеэкүагь, планын диштэү
лоф— тхъэбзэ зэфшыхаффхэр
бэу зэхащагъэх. Къыткэхъ-
ухъэрэ ныбжыкцэхэм яхэгъегу
шү альэгью пүгъэнхэм мэ-
хъянэшко раты. Хэгэгү зэош-
хом фэгъэхыхыгъеу «Лыхуужь-
ныгъэм иурокхэр» зэхащагъэх.
Адыгейр ильэс 100 зэрэхүрэм
епхигъээү маклэп ашлагъэр.
Донбасс щыпсэухэрэм зэракь-
отхэр къэ— зиушыхыатэр лофт-
хабсэ, гамафом сажашо ал-

хъабзэ гъемафэм зэхащэгтэйгээ. Культурэм и Унэ илофышэхэм кууджэм щызэхажэхэрэ юф—тхъабзэхэм ямызакьо, Шэуджэн районым щыклохэрэми чанэу ахэлжьэх, гъэхъэгтэшшухэри ялэх, дипломхэр, щытхуу тхыльхэр къафагъэшшуюашэх. Лъэпкъ творчествэм икъэухуумэн дэлжэжьэрэ күлэлцыкыг театрэу «Емлыч» зыфиорэр сүдигтюоки къахэшы. Гъэрекло районымкэ аперэ чыныпээр къыдахыгтэйгээ. Шэн-хабзэхэм афэгтэхэхыгтэ сценкэхэр агъэуцих, адыгэбзэ къабзэклэ мэгушыгээ. Театрэм хэтхэр зэнэкъохуу зэфэшхяф— хэм ахэлжьэх, текло-ныгэхэр къыдахых.

Мы ильэсими культурэм и
Унэ творческэ гъэхъэгъэшүхэр
ышыхээ ыпеклэ лъеклуатэ.
Ильэсцыклем зэрифэшүушэу
пэгъокыгъэх, ащ нэмэклем хэ-
гъэгум иухумакло и Мафэ,
Хэгъэгу зэошхом ильэхъян
Адыгейим нэмц-фашист тэ-
хаклохэр рафыжьхи, тишьольыр
шьхъафит зашыжьыгъэр ильэс
80 зэрэхъугъэм афэгъэхьыгъэу
юфтихъэбзэ гъэшлэгъон зэха—
щагъ, бзыльфыгъэхэм я Дунэе
мафэ агъэмэфэкыгъ, бэмышлэу
адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ
хагъэунэнфыгъыгъ, адыгабзэклэ
усэхэр, орэдхэр къалуагъэх.
Ювшлэнэ ашлэрэр зэкэ Теле-
грамм каналым иртээгъон пльэ—
кышт.

Тапэкли ялофшіэн гъэхъагъэ—

Къуаджэм илПыхъужъэм ашыщ

Ильэс 50-м ехъу аш мэкүмэш хъызметым ритигь. Төүчжээ районым ит къуаджэу Джаджэхьабле 1927-рэ ильэсүм къышыхъу гыкни гыаши— шэм аш дэсигь, шукэ итугъу языгъэштыгъе илпыхъужъэм ашыщ. Гу—хэкими, къитхэмтыгъеу тыхытегушыиэн фаеу мэхъу, 2014-рэ ильэсүм ар дунаим ехъижь. Мы тхыгъэр дгэхэвазырынм пае гушигэгъу тышфэхъу— гъэр ишшашьеу Роз.

Юсиф классибл еджа-пэр 1939-рэ ильэсүм къуухыгъеу 1940-м шыкуа— оу колхозэу «Октябрэм» хэхэгъагь. Заор къизежжэм кэлэ 1этэхъуа гынэ. Зыныбжь икъугъеу, куача зилэхъу гыаши— льфыгъэр зууплэм щылачжэх, колхозхэр зыщыгъу гынхеу къэнэгъагь— хэр зихэхьогуухэмрэ бзылфыгъэрэмрэ.

А лъэхъаным кэлэцы-клоу е зихэхьогуоу къыхиубитэгъе постэумэ афэдэу Юсиф шлэхеу лыхуугъагь. «Трудоден» тэклум нахыбэклэ узщымыгъу юфшэн къинири, унагьом хуульфыгъе юфшэнэу иллыри ыпшэе рилхъажын фаеу хуяа— гъэ.

— Сята тэ къеты-мышигэжырэ уахъ-тэм ышхъе къы-рыккуюагъэр тышэ-цыккуюми, зыккы-зытэгэтыми къыт-фиютагъеу къес-шгэжырэн, — ело Розэ. — Тянэ къыт-фиютэштыгъ-эм— рэ гъэзетхэм тята фэгъэхъыгъеу къахаутагъагь-эхэмрэ итэхъагь-

эхэр къизэрэтэнэ-сыжьы— гъэр. Пен-сием куагъеу, пхъ-орэлхэр илэ зэхъ-ум, ицыккуюом къ-ащишигъетыгъ-эхэр, а лъэхъаным щыгэгъэр зыфэдагъэр, чыпилэ зыфэшхъафэу зэрыфэштыгъэхэр къафи— Йуатэу хъ-угъэ. Джащыгъум тэри тышцымыгъ-озагъе горэхэр зэх-тхыгъагъэх.

Ильэс 17-м итэу тракторнэ бригадэм Юсиф агъекожы, куандэр зэрэз хуугъэгъе чыгу гектарипши пчагъэхэм ягъе— къэбзени, ялжыни, пындэг— лэжынгэхэм ягъэпсыни, ззоуж ильэс къинхэм мэкүмэш хъызметым изэтегъуцожыни ила— хышишо ахильхагь.

Юфэу зыфагъазэрэр тауркуюагь хэмийлэу, хэзигъе имылэу, зэрэштийн фаеу дэмийлэу зыгъе— цэктэрэ цыфэу щытыгъ, Юсиф къэзышлэхыре икъоджэгүхэми джы къыз— нэсигъэм ар къало. Пчэдэхжым жьеу икъеу, клас хуугъеу иунэ зэрэ— клоолжыгъе хэгъе— кыри, хынгыгъо уахтэм е лэжыгъе хэлхагъум къемыклюжыхуу бэрэ къихэкъицтыгь.

Джанхьот Юсиф чыгулжынным илахъеу хильхагъэр тыжын гыкни джэрэз медальхэмкэ ильэс зэфэшхъафхэм мэзэу, миттоу къыхагъешигъ, Всесоюзны мэхъу— мэш къэгъэльэгъонэу 1958-рэ ильэсүм Москва щыккуюагъэм тышын медаль къышыхыгъагь.

1966-рэ ильэсүм

Ильэс 13 нылэп ыныбжыгъэр советскэ лъэхъаным чыгулэжынным гъэхъагъеу щишыгъэхэмкэ зыцэ зэлъашлэгъагь, Лениним иорденитуу къызыфагъэшшошгъе механизаторэу Джанхьот Юсиф йоф ышэнэу зыргъажъэм. Адыгэхэм «ыльэгуванджэ зэрытам ышхъе итыгь» зыфагорэ ныбжыр ары.

**лэжыгъэ гекта-
рым, гурытымкэ
лъытагъеу, цент-
нер 75-рэ къызэр-
рихыгъэм пае Лени-
ним иорден аэрэу
къыратыгъагь,
нэужым ятлонэрэ-
ри къыхыгъ. «За
доблестный труд»
зыфигорэ медаль
иагъ, тамигъэ
зэфэшхъафхэр,
щитху тхылхэр,
дипломхэр бэу къы-
фагъэшшошгъа—
гъэх.**

Юсиф 1965—1967-рэ ильэсхэм народнэ депутатхэм я Адыгэ хэку Совет идепутатэу щытыгь, 1969-м Краснодар край Советын идепутатэу хадзы— гъагь, ильэсүбэрэ район Советын идепутатыгь.

Социалистическэ юф—шлэн илПыхъужъеу, Джаджэхьабле игъунэгъу къуаджэу Тэйхъаблэ щыщэу, колхозэу «Октябрэм» ичыгүлэжъеу а охтэ дэдэм зыцэ чыжъеу йугъе— гъэ— гъэ Янэкъо Исхакъэрэ Джанхьот Юсифрэ ильэсилб еджа-пэм зычэхагъэхэм къышыублагъеу зэньбджэгъу. Исхакъ бригадирэгь, аш ибригадэ хэхъэрэ звену натрыф лэжынным фэгъэзагъэм Юсиф ипэштэгь.

**Ильэс къэс лэжы-
гъэр игъом хэлхэ-
гээнэмкэ, йуахыжыгъэнэм-
кэ, къирахырэмкэ
пэртнгыгъэр аубы-
тыштыгь. Гу-
щыгэж пае, 1966-м
натрыф гектарым
гурытымкэ цент-
нер 58—60-м ехъу,
коц гектар 740-у**

**Йуахыжыгъэм изы
гектар центнер 35-
рэ, пындэгектари
150-м центнер 50-м
ехъу, тигъэгъазэм
32-рэ къарахыгъагь.**

Ахэр а уахтэм къэгъе— льэгъон анахь дэгүүхэм ашыгыгъэх. Зэньбджэ— гыуитлур зыхэт бригадэм а лъэхъаным анахь щытхуцэ льагэу альтытэштыгъе «Бригада высокой культуры земледелия» зыфигорэ къыфагъэшшошгъагь гыкни ар ильэс 15-м ыхыгь.

Янэкъо Исхакъэрэ

Джанхьот Юсифрэ ацэ тэ тыкыдэхъу. Еджа-пэм тызычиэсүм ахэм мэкүмэш хъызметым гъэхъагъеу щашыгъэр, зэо ильэсхэм кэлэ зихэхьогуухэм къинэу алъэгъу— гъэр, аш къыккэлэтияа-гъэ— хэм къэралыгъом изэтегъуцожын ялахъеу халхагъагъэр къытфауатэштыгь.

**Исхакък итхылъэу
«От зари до зари»
зыфигорэм зэклэри
игъэлтэдэгъеу къы-
щечуатэ. Аш Юсиф
игукъэкыжъхэри
дэтых.**

Заор заухыгъэм ыуж ильэс зытлу нахыбэ тэмшагъеу, ашыгъум ехъхэр джыри кэлэ дэдагъэх, ау мэкүмэш юфшэнэмкэ оптышоо яагъ, Джэдэхъаблэ рагъэхий, Краснодар фэтагын къашэнэу зэрагъэхийгъа— хэм ар фэгъэхыгъ. Тракторын пхъэчайхэр зэрэйт кухэр пашэхи атлупши— гъагъэх. Гыогу тэрэз щылагъэп, тракторэу зэрысхэр жыгъе, льшэу гъэллэгъеу щытыгь. Аш фэш ар мэзэу, миттоу гъогум щыкыгъа. Пшыжыныри юшлэхыгъэп, халхагъашт пкыгъор щылагъэп. Сыдми, чэц-мэфийрэ гъогум тетгъэх, ау фэтагынр къамыщэу къэкложыгъе— хэп.

Джащ фэдэ чыплабэ нэүжими зэньбджэгъуитум къышэдэзэпачыгъ, кочлабэрэ щылагъэрэ зиншиккэгъе гыогу къин къызэдаклугъ, ау щытхуубэ къалэжыгъ. Чыпилэ къинир ары ныбджэгъу дэ—

гъур къызышылгъаорэ ало. Мэзэу, миттоу ахэм ар зэраушэтгээм ухьы— рэхьшэжынэу щытэп.

**Сята тэ Исхакъ-
рэ ныбджэгъуныгъэ
пытэ азыфагу итэгъигъ,
зэихэм фэдэу сиди-
гээли зэфыщыты-
гъэх. Ахэм ацэлхэр
зэгочыгъэхэу
къеплон пльэкы-
щтэп. Яшэнкэ
зэфэдагъэхэн, ау
сыд фэдэрэ лъэны-
къокли зы енльыкэ
яагъ, цыфхэр къы-
зэращэлэнхэ,
зылья— щэнхэ аль-
экли— щыгъигъ,
зэклэми жабээ къа-
дагьотыштыгъ.**

**Гъэхъэгъабэу ялэм
ынкъ къи— къэу, хэ-
кур хэгъэ— къыри,
краим инацхэр,
партийн цыф
цэлхэлхэр къалы-
клишты— гъэх,
ахахъэшты— гъэх,
— ело Розэ.**

Сэ къэшшэжь, сшо-
гъэшэгъонэу сыгу къина-
гъэр Юсиф джащ фэдэ
щытхуур къылэжыгъеу,
шукэ бэрэ итгыу ашыми,
цыфхэм цыхэе фашызэ
депутатэу пчагъэрэ хад-
зы— гъэми, зыпарэки
изекли— кэлэ къызэ-
рахэмшытгъэр, къы-
зэрыкълоу зэрэштыгъэр
ары. Тикьо— джэгъухэми
къаюжыу зышошыгъеу,
цыф зэхэдэз ышэу, нэмэ-
кхэм затыриэтийкэу зэ-
рамы— льэгъу. Ехъ

фэдэ лэжъаклохери, па-
щхэри изэфдагъэх. Цыф
шья— бэу, 1эдэбэу, шы-
рытэу зэклэми ар къ-
ашлэхь.

Заом ильэхъан, аш ыуж къинэу зыхэтгэхэр кы— ютэнэр, тхуаусыхэ-
нэр зэримыкэсагъэр ипшя— шы къуушыха-
тыгъ. Гъэ— хэгъэхеми
Юсиф ягыу ышыщтыгъ-
эп, шхъэшти— тхъужы-
гъэкэ аш фэдэхэр ыль-
тэштигъэх.

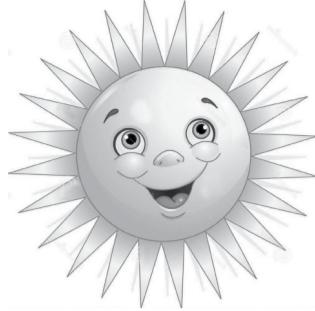
**Юсиф ишхъэгъу—
сэу Нурыет Гъо—
бэкъуае Ѣылхъу. 1951-рэ ильэсир
ары къызыэрэз-
гъагъэхэр. Пиъэ—
шыилэлэдэлэгъ, пхъорэлхэ-
ли 8-рэ ахэм къаклэхъу—
хъажыгъе лъфи-
гъи 5-рэ ялэу тури
дунам ехыжы—
гъэх.**

Исхакъэрэ Юсифрэ ныбджэгъуныгъэ пытэу азыфагу итэгъигъ ялъфы-
гъэхэм лъагъэлтогъ. Непэ къызнесыгъэм зэрэ-
зэхахъэхэрэр, ятэхэм
яшэж зэрамыгъэхэрэр
Юсиф ишшашхэм
къыхагъэштигъ.

Мыхэм афэдэ цыфхэм ацэ нахыбэрэ къетлон фаеу сэлгытэ. Къалэжьигъ. Аныбжь икъугъэлти, заом ашгэгъагъэх, ау Теклонгъигъэр къыдахын, нэүжим хэгъэгүм мамыр щылакэ илъиним, хэхъо-
ныгъэхэр ышынхэм ахэм ялахъышоо зэрэхэлльим ухъырэхъышэжынэу

Сурэтхар Джанхьотхэм яунэгъо хварзинэц

Тыгъэнэбзый

Лъэнэциыгу мэзекло

Кымафэр икыгъеми, гъатхэр гу фытумышыхъеу, лъэнепцьеу мэзекло. Постуми атеклорэр жынбъэ псынкээр ары. Гъэтхэпэ мазэр пхыхъягъе-тэкыигь: чыгъхэр ӏепціэнэ-лъэнепцланэх, жынкъиль шенычъэм зыщыфаем еутыхъех, чэфынчъех. Тыгъэр, чыгум щыхъуре-щышэрэм ымытъэпахэрэм федэу, нэшх-гушч. Нэфынэр тхъагъоба?! Нэрэ-иэрэм

уашъом ынэжъ къызэххъягь, ошхыцэ жъгъяйхэр гузажъоу, ушъэгъэ дэдэу кыхедзых.

Уци тыси зымылэр цыиф цыклур ары — щылэн фаеба?! Щэтырэ зылыгъхери, зымылыгъхери нахыбэжъеу, ошхым пачъэхэрэм федэу къэлэ урамхэм ате-ольагъох. Кілэццыкlu ыгъылпэм кырашыжъырэ сабыйхэр гушбузыух.

Ильесым иапэрэ гъэтхэ мазэр анахъеу мэфекхэмкэ бай: бзыльфыгъэхэм я Дунэе маф, адыгэ лъэнкъ гъэзетэу «Адыгэ макъэр» кызыздэкырэр ильеси 100 хүгъэ, нэмыхъкэри.

Гъатхэр — дунаир зыдэкхъярэ уахът. Тимурад инхэр зэшхъягъэ хүнхэу, тиогу мамырынэу, цыифхэм псауныгъэ пытэтилэнэу тэльяло!

Адыгэ тхаклохэу гъэтхэпэ мазэм къэхъугъэхэр

**ЖЭНЭ
Кырымыз
(1919 — 1983)**

Тхакло Тэхутэмькое районным ит куаджэу Афыпсыпэ гъэтхапэм и 7-м 1919-рэ ильесым кыышыхъугь. 1938-рэ ильесым Адыгэ педтехникумыр, 1942-м ильеситуу қлэлэгъэджэ институтыр, 1957-рэ ильесым Адыгэ къэралыгъо қлэлэгъэджэ институтыр кыыхъигъэх. 1957 — 1959-рэ ильесхэм М. Горькэм ыцлэ зыхъирэ Литературнэ институтыр и Аппшэрэ литературанэ курсхэм ашеджагь.

Жэнэ Кырымызэ Хэгъэгу ззошхом хэлэжъагь, лыхъужынгъэу ззоуплэм щызэрихъагъэхэм апае орденхэр, медальхэр кыфагъэшшошагъэх. Ытхыхэрэр 1935-рэ ильесым кынщегъэжъагъэу хиутыщтыгъэх; иусэхэр, поэмэхэр, рассказхэр, повестхэр зыдэт тхылхэр кындижъэкигъэх. Итхыхэрэр урысыбзэки Мыекуапэ ыкли Москва къашидэкыгъэх. Кырымызэ УФ-м итхаклохэм я Союз 1956-рэ ильесым кынщегъэжъагъэу хэтэгъ.

Шэн-зекло дэйхэр

Тхагъэнэбзый, хылагъ

Зыгорэм ылээлэши эсэнэир өлтөри (ежэс нэмыхъ горэм къиуагъэу ешишагъэу ылээлэши эсэнэир өлтөри).

Есыкло Иаджи ешилээ (шыкло пчагъэ мыхъун Ион-и-Иэнэмкэ егъэфедэ, Ион-къилюжынам фэлаз).

Хоришэрыр машэм ефа (мыхъун зышилэрэр аиц екло билэжьи).

**НАТХЬО
Долэтихъан
(1913 — 1953)**

Ар апэрэ адигэ бзыльфыгъэ тхакло хүнэ. Гъэтхапэм и 15-м 1913-рэ ильесым куаджэу Хъатрамтыку («Суворовэ-Черкесскэм») кыышыхъугь, ылжым, 1925-рэ ильесым, Адыгэ хэкум ар кызылахагъэхъяжым, чилэм цэу Натыхъуай фаясигь.

Долэтихъан Краснодар қлэлэгъэджэ институтыр кылахыгъяга, филологыгъ. Тхэн сэннаушыгъэр хэлэхъигь. Пъесэу «Цыфыкъэхэр» зыфи-юрэ ытхыгъ (1929) ыкли мы ильес дэдэм Краснодар культурэм и Унэу дэтын шагъяуцугъ. Долэтихъан ильесэу «Щылэклакъэм игушуагъохъэр» зыфиорэр тхылъ шыхъафу кындижъигь.

Натхъо Долэтихъан Адыгэ қлэлэгъэджэ техникумыр адигабзэмрэ литературэмрэкэ иклэлэгъэджагь, аш ылжым Адыгэ театрэ техникумыр lof щишигъ. Бзыльфыгъэр ис-кусствэхэмкэ театрэу Москва дэтын и Къэралыгъо институт ирежиссер факультет щеджэнэу чэхъэгъягъ, ау ззошхом ылкъ кындижъ, иеджэн льгъэктолагъэп. Зэо ужым, Кошхъэблэ гурт өджаплэм адигабзэмрэ адигэ литературэмрэкэ щыригъэджахъэх. Ахэм адаклоуи литературнэ-критикэ статьяхэр ыкли пъесэу зы акт хүхэрэр ытхыщтыгъэх. А лъэхъанын ытхыгъэх пъесэху «Чэш гумэ-кыгъу», «Фыжъ», «Асиет игукъа», рассказэу «Къурамбый» зыфиорэр.

Цыри къэлэтири зэхеджэ (хэти ыгу къэмыхъынтыр ежэс къыззэхэлхъэх).

Бшупэ шыоупс, ыгу псы чыл (ыгу шыл илээп, къызхимыгъэшими).

Мын фэдэ шэн дэйхэм уйлакъуми уиними уафасакъын ыкли заштуудын фая.

Машэ зытлырэр машэм ефэжъы

Къэбарыжъ

Зэшъэогъуиту горэ пачъыхъэм иблэгъягъэх. Зым ишьэогъурэ пачъыхъэмрэ зээфигъэгубжынхъеу, ежэ изакью пачъыхъэм кыкылэрынэнэу рихъухъагь.

Мафэ горэм пачъыхъэм дэжъ клонхэу щытэу, сид кынчы-ылжымми ишьэогъу бжыныфыгъэхъигь. Адрем пачъыхъэр кынжеджэм, бжыныфыгъимэр ыуигъэонкэ шлоемыклоу, зыкынчийшими, ынэгү ри-гъээхъизэ дэгүшчилэгъ. Пачъыхъэм ар ыгъэшлэгъуагь. Клалэр кызылкылжым, ишьэогъу пачъыхъэм дэжъ ыхын риуагь:

— Мы сишиэогъум типачъыхъэ ыжэ мэ lae кынчдехы, укчырхъан пльэкырэп elo.

— Ара, а хъэм кынчльфыгъэр кынжед-гүшчийэ зэхъум зыкынчийштыгъэр? — ыуагь пачъыхъэм губжыгъау.

Клалэр кынчдэгъащи, тхылъ горэ рити, ядэжъ ынчтэжъыгъ. Тхылъыр ыхъеу клоэ шьэогъур ынч кынчдагъ.

— Тыдэ уклора? — къеупчыгъ.

— Пачъыхъэм ядэжъ тхылъ горэ се-гъехы, — ыуагь.

Мыдрем ежэ нахь чанэу зыкынчийштыгъэльэгъу шоигъоу: «Сэ кынчэти сэгъэхы а тхылъыр» ылуу къельэгъу.

Клалэм тхылъыр ишьэогъу рити.

Усэхэр езбырэу зэтэгъашэх

ЖЭНЭ Кырымыз

Айшэт пицнау

Пишишъэжъыу Айшэтэ
Пицны цыклюр фашэфыгъ.
Пицныэр къэлэгъаш, зэпэшэти,
Чэчи мафи ар ыыгъ.
Пицныуакъэ эзрэгъашэ,
Пицнахэр аш иклас.
Пицныэм дахэу къырэгъало,
Айшэт хъаблэр къегъэдао.
Іэхъумбэхэр егъэпсэнкэ,
Пицны элэм щегъэджэгъ.
Пицныэм мышэр къылошыкы,
Гъэшэгъонэу зэрэгъэку.

Клэлэцыклохъэр! Сыдэущтэу шы зыжъугъэхъупхъэра, шуянхэм шуя-дэла, шуадэлэпилэла, шыогъэгушлоха, е....?

Сишиагъэ къэсэгъакло

Сянэ шлэхэу къэклохъыштэп,
юфшэнэу иэр маклэп.
Сэ сишиагъэ къэзгъэкошт,
Къэклохъэм, ныр гушошт.

Гъэстыныпхъэр къэсэкъутэ,
Тхыаклэшири ислэхъ.
Столыр къабзэу къэсэльэхъ,
Унэ клоцыр къэсэпхъэнкы.
Чэтмэ ысыр афэсэхъы
Шалъэм изэу псыр къэсэхъы.
Сянэ ахэр игопэшт,
«Дэгъоу пшыагъэ» — къысиошт.
Сишкол къоѓуи джы къэсэгъ,
Мары нани къэсэжъигъ.

Нэкубгъор зыгъэхъазырыгъэр
МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Футбол

«ЗЭКЬОШНЫГЬЭМ» ИТКЛОНЫГЬ

«Биолог-Новокубанск» — «Зэкьошныгь» (Мыекуапэ) — 0:1.

Тренерыкэ зилэ Мыекуапэ икомандэ Урысыем ипервенствэ зэкіэлъыкло ятлонэрэ теклоныгъэр кыышыдыхыгь. Зэнэкъоюм ящэнэрэ чыпіэр щызыыгь командаэм кышуихын ыльэкигь.

Я 60-рэ тақыкыым къэлапчыэм іэгуор дээзыдзагъэр Къонэ Амир.

— Командэ лъэшым тызэрэтекъуагъэр тигуапэ ыкытиешла-кэ хэдгэхъонымкэ аш мэхья-

нэшко и/, — кыуагъ тренерэз Беслан Аджинджал.

Мы теклоныгъэм үүж «Зэкьошныгьэр» я 8-рэ чыпіэм къэкъуагъ. Зичэзыу ешэгчур гъэтхапэм и 25-м станицеу Павловскэм щыришт, зэнэкъоюм ятфэнэрэ чыпіэр щызыыгь «Кубань-Холдинг» лукишт.

Адыгеим икомандэ тапэкі тиғэгүшонеу, ешэккэ дахэ кынъельэгъонеу фэтэо.

Гандбол

МЫЗЫГЬЭГУМ ШЛУХАХЫГЬ

«АГУ-Адыифыр» Ижевскэ икомандэу «Университетым» мы мафэхэм лукилагь. Мызыгъэгум тишишашъехэм ешэгчур ашуахыгь.

«Университет» (Ижевск) — «АГУ-Адыиф» (Мыекуапэ) — 31:24 (17:14)

Адыгеим икомандэ зэлъыпытэу ешэгчүүтф кыхыгь, ау «Университетым» теклон ыльэкигьэп. Мы командэхэм гъэтхапэм и 9-м Мыекуапэ щырягъэ зэлуккэгүм

«АГУ-Адыифыр» нахь щыльэшыгь, ау ятлонэрэ ешэгчум ар кыдэхъугъэп.

Апэрэ таймын тишишашъехэр дэгъоу джэгүгъэх, пчагъэмкэ бысымхэм апэ итыгъэх. Ау апэрэ едзыгъом итақыкытфэу къенагъэм Ижевскэ икомандэ нахь щыльэшыгь, ыпэ ишьыгь. Ятлонэрэ таймын бысымхэм ешэккэ дэгъу къагъэлэгъуагъ, пчагъэм хагхъозз теклоныгъэр кыдахыгь.

Адыгеим икомандэ зичэзыу

ешэгчур иштэтийр Санкт-Петербург щыккюшт, Суперлигэм икузүү «Б-м» аухырэ чыпіэр щызыыгь «Балтийская заря» зыфиорэм гъэтхапэм и 25-м лукишт.

«АГУ-Адыифым» очко 17 ри-гъэкъугъ, яплээнэрэ чыпіэм щыт. Ящэнэрэр «Феникс», апэрэ ыкытиягъэр чыпіхэр айгъ «Ставропольем» ыкыти «Университетым». Чемпионатыр аухынкэ командэхэм ешэгчүүилл къафнагь.

ЗЭНЭКЪОКЬУ ЗЭХАЩАГЬ

Урысые фестиваль-зэнэкъоюу «Хрустальнэ жъогъожыгъехэр» зыфиорэм сэнаушыгъэ зыхэль кілэлцыклюхэр хэлэжжээнхэурагъэблагъэх. Аш кіещакло фэхъугъ хыкум приставхэм я Федеральнэ куулыкъу.

Юфтхабээм хэлэжжээнхэ альэ-кыщт хыкум приставхэм, хэбзэхүмэкло куулыкъуэх, къэралыгъо структурэхэм ялъыклохэм якілэлцыклюхэр, еджэпэ-интернатхэм ачлэсхэр, нэмийкхэри.

Фестиваль-зэнэкъоюум хэлажъэхэрээр купитлоу зэтэутыгъэх: ильэс 7 — 12 ыкыти ильэс 13 — 18 зыныбжыхыхэр. Зэнэкъоюум ифинал ыкыти игала-концерт Москва щыккюшт.

Урысые зэнэкъоюум теклоныгъэр кыышыдээзыхыхэрээр оссшхэм кыхахых. Ахэм ахэтых культурэм ыкыти искуствэм ашызэлъашаэрэ цыифхэр, политикхэр ыкыти общественне организацихэм ялъыклохэр.

Зэхээшагъэр ыкыти кыдээз-гъэкъыэр:
АР-м лъэпкэ Йоххэм-кэ, Иэкъыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкээгъухэм адьрияж эзпхынныгъэхэмкэ ыкыти къэбар жъугъэм иамалхэмкэ и Комитет Адрессыр: 385000
къ. Мыекуапэ, ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшылэр:
385000,
къ. Мыекуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79
Редакцием авторхэм къалихырэ А4-кэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчагъэхээ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлтээу, шрифтыр 12-м нахи цыккунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкіегъэжийхээ.
E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр:
УФ-м хэутын Йоххэмкэ, телерадиокъэтынхэмкэ ыкыти зэлты-Іэсүкэ амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ Чыпэ гъэйорышлап, зэраушыхъятыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщаухаутыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекуапэ,
ур. Пионерскэр,
268
Зэкіэмкэ
4351
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 475

Хэутынным узшыккэхэнэу щыт уахътэр Сыхбатыр 18.00
Зыщаухаутыгъэр
Сыхбатыр 18.00

Редактор шхъялэр
Мэшлээкъо С. А.

Редактор шхъялэм
игуадзэр
Тэү З. Дз.

Пшъэдэгъыж зыхырэ секретарыр
Жакіэмкъо А. З.